

ABD’de Apartheidın¹ Değişen Yüzleri

Adem Üstün ÇATALBAŞ²

ÖZET

Bu makale Amerika Birleşik Devletlerindeki günümüzde hala, başta siyahlar olmak üzere ırkî azınlık gruplarına, sistematik bir şekilde uygulanan ırk ayrımcılığının kapsamına odaklanmaktadır. Bunu yaparken de karşılaştırmalı tarihi sosyolojik metodu uygulayarak, ülkedeki ırk ayrımının tarihi kökenlerini takip etmektedir. Söz konusu sosyolojik yaklaşım zaman içerisinde aynı ırk siyasetinin - ırkî azınlıkların beyaz çoğunluktan ayrıştırılması - farklı tatbiklerini karşılaştırma olanağı tanımaktadır. Bu makaledeki ana amaçlardan biri, okuyucuya ABD’deki ırkî ayrımcılığın zaman içerisinde değişen doğasını göstermektir. Dolayısıyla, bu makale iki ana akademik soru üzerine inşa edilmiştir: 1) ABD’deki ırk ayrımının ülkenin kuruluşundan bu yana tarihi safhaları nelerdir? ve 2) ABD’deki ırk ayrımcılığının (eğer varsa) çağdaş uygulamaları nelerdir?

Anahtar Kelimeler: Irkçılık, ABD, apartheid, ayrımcılık, kölecilik, renk-körlüğü, ırk ayrımı.

Changing Faces of the American Apartheid

ABSTRACT

This article pinpoints the contemporary racial segregation in the USA which has still implemented systematically against racial minorities; especially against blacks. While doing so, it also traces the historical roots of the color line in the country by employing comparative historical sociological methodology. This methodology allows us to compare different implementations of the same racial policy over time: discriminate racial minorities from white majority. One of the main purposes is to show the reader the changing nature of the racial segregation over time in the US context. Thus, this article has two main scholarly questions to answer; 1) What are the main historical phases of the color line in the US since its foundation?, and 2) What are the contemporary practices of racial segregation in the US (if there are any)?

Keywords: Racism, USA, apartheid, segregation, slavery, colorblindness, color line.

GİRİŞ

1950’li yıllarda başlayan, 1960’larda zirveye çıkan ve biraz da daha sonra bir suikast ile öldürülecek olan John Fitzgerald Kennedy (JFK) başkanlığında yürütülen ılımlı politikalar eşliğinde 1964’te ABD Senatosundan geçen Medeni Haklar Kanununun (*Civil Rights Act*) yürürlüğe girmesiyle birlikte ABD’de apartheid rejiminin sona erdiği ve ırk eşitliğinin sağlandığı kanısı hâkimdir (Wilson, 2012). Öyle ki 2008’de Barack Husein Obama’nın başkan olarak ve 2020 yılında ise bu sefer siyahi ve Hintli melez bir kadın olan Kamala Harris’in başkan yardımcısı seçilmesi, bu fikri kuvvetlendirecek önemli kardineler olarak görülebilir. Nitekim Amerikan toplumunda ırkın artık eskisi kadar belirleyici olmadığı

¹ Apartheid kelimesi Afrikaans dilinde ‘ayrılık’, ‘ayrı durma’ anlamlarına gelen ve Güney Afrika’ya has Hollandalı beyazların uyguladığı ırkçı uygulamaları tanımlamak için kullanılan bir kelimedir. Ancak bu kelime zaman içerisinde akademik kullanımda özel bir durumu ifade etmekten çıkarak daha evrensel bir anlam kazanmıştır. Zaman zaman Amerikalı sosyal bilimciler de ABD’deki ırk ayrımcılığını tanımlamak için bu kelimeyi kullanırlar. Bkz: (Massey and Denton, 2001).

² Öğr. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Gerontoloji Bölümü, ustuncatalbas@alparslan.edu.tr

yönünde ciddi argümanlar ortaya konmuş ve hala konmaktadır. Ancak sorunun tarihi gelişimi bize farklı bir hikâye anlatmaktadır.

Buradan hareketle, bu makale ABD’de bitmek bilmeyen sistematik ırkçılığın izlerini sürmekte, bunu yaparken de karşılaştırmalı tarihi sosyolojik metodu kullanmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse; Amerikan toplumunun bugününü anlamaya çalışırken, ırkçılığın bu toplumdaki tarihi süreçlerini incelemekte ve yüzyıllar içerisinde evrilen ayrımcı rejimin (*apartheid*) dönemlerini birbirleri ile karşılaştırmaktadır. Dolayısıyla bu yazının kaçınılmaz ilk sorusu; ‘ABD’de ırkçı rejim hangi merhalelerden geçmiştir?’ sorusudur. ABD’deki ırkçılığın geçirdiği dönüşümler ile ilgili dönemselleştirmelerde sosyal bilimciler arasında az çok bir konsensüs bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu yazıda artık gelenekselleşmiş dönemselleştirme kalıpları kullanılacaktır. Bu dönemselleştirme kabaca; 1) Amerika Birleşik Devletleri bağımsızlığını kazanmadan önce kolonyal dönemde başlayan, kurumsallaşan ve ABD’nin kuruluşundan sonra da devam eden kölelik dönemi, 2) Amerikan İç Savaşına da sebep olan Köleliğin Kaldırılması (Emancipation Proclamation) sonrasında, ‘ayrı ama eşit’ sloganıyla hayat bulan ve 19. yüzyılın sonundan 1960’lı yıllardaki Medeni Haklar Hareketine kadar devam eden Jim Crow Yasaları dönemi ve 3) Uzun ve çetin mücadelelerden sonra Medeni Haklar Hareketinin baskıları sonucu 1965 yılında kongreden geçirilen Medeni Haklar Kanunu ile başlayan ve günümüze kadar gelen Medeni Haklar Dönemi (Civil Rights Era).

Ancak bunun da ötesinde, ülkede artık ırk ayrımının bittiğinin söylenmesinin ne derece doğru bir saptama olduğu da bu yazının başlıca meselelerinden biridir. O halde bu yazının ikinci sorusunun, ‘ABD’de ırk ayrımının günümüzdeki uygulamaları -varsa- nelerdir?’ olduğunu söyleyebiliriz. Bu iki problematikle ilgilenirken aynı zamanda Amerikan sosyolojik geleneği içerisinde ırkçılık tartışmasına gösterilen alaka ve bu alakadan doğan yaklaşımlardan da kısaca bahsedilecektir.

ABD’nin İlk Yılları, Kölelik ve İç Savaş: 1776-1865

İngiltere’ye karşı yürütülen Bağımsızlık Savaşı (1775-1783) ile 1776 yılında bağımsızlığını ilan eden Amerika Birleşik Devletlerinde³ kölelik hala yasal bir çatı altında icra edilebiliyordu. Zaten Amerikan iç savaşına giden yolun taşları kölelik tartışmaları ile döşenmişti. Kısaca sanayileşmiş kuzey ile tarıma dayalı ekonomik ilişkilerin domine ettiği güney arasında baş gösteren ayrılıklar cumhuriyet kurulduktan yüzyıl geçmeden bir iç savaşın patlak vermesine yol açacaktı.

Sanayi devrimi sonrası makinelerin insan gücünün yerini alması ile birlikte yeni kurulan ülkenin kuzeyinde şehirleşme artmış ve fabrikalarda çalışan işçi sınıfı doğmaya başlamıştı. Sanayiciler oluşan işçi açığını ise deniz aşırı ülkelerden gelen göçmenlerle kapatmaya çalışıyorlardı. Ama yanı başlarında dil bilen, ülkeyi tanıyan bir grup insan daha vardı: siyahi köleler. Köleliğin insan onuruna yakışmadığını söyleyen sesler, sanayi devrimi ile birlikte her tarafta baş gösteren fabrikalarda işçi açığı ortaya çıktıkça, daha gür çıkmaya başlamıştı. Ancak güney eyaletlerinin büyük bir problemi vardı: yine siyahi köleler. Yüzyıllar içerisinde Afrika’dan, Atlantik Köle Ticareti (*Atlantic Slave Trade*) vasıtasıyla gemiler dolusu taşınan köleler zamanla nüfusun önemli bir kesimini (dörtte birden fazla) oluşturmaya başlamışlardı.⁴ Aralarındaki organizasyon ve haberleşme eksikliği, silahsız oluşları bir isyan ile özgürlüklerini kazanmalarının önündeki en büyük engellerdi. Kölelik kalkıp eşit vatandaş olurlarsa devlet askere alırken bizzat kendisi silah verecek, oy kullanma hakkı ile güneyde politik güç de

³ ABD kongresi 1776 yılında Bağımsızlık Bildirgesini (US Declaration of Independence) yayınladığında İngiltere’ye karşı bağımsızlık savaşı hala devam ediyordu.

⁴ 16. yüzyıldan 19. yüzyılın sonuna kadar devam eden Atlantik Köle Ticareti ile Amerika kıtasına (Latin Amerika ülkeleri de dahil) toplamda 12 milyondan fazla Afrikalı siyahinin köle yapılmak üzere kaçırıldığı düşünülmektedir (Grandin, 2014:8). Bu insanların yaklaşık olarak bir buçuk milyonun henüz Amerika kıtasına varmadan yollarda yahut deniz üzerinde çeşitli sebeplerden ötürü (hastalık, işkence, idam gibi) öldüğü, ve 10 milyondan fazla insanın ise başta ABD ve Brezilya olmak üzere çeşitli ülkelerde köleleştirildiği yine bu tahminler arasındadır. Köle ticareti yüzünden Avrupalı güçler, Afrika’daki ülkelere çeşitli kereler savaş açılmış, birçok kabile birbirine düşürülmüş, Afrika’da halihazırda var olan anlaşmazlıklar körüklenmiş ve çıkan iç savaşlarda bir milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. İnsan gücünün önemli bir kısmını kaybeden Afrika kıtası Avrupalı sömürgecilere daha kolay yem olmuş, Afrikalı insanlar kendi ülkelerinde zorla çalıştırılmış, işkencelere maruz kalmış ve hatta köleleştirilmişlerdir. Sadece Afrika’da Avrupalı ülkelerin çeşitli ürünler (kakao, kahve, kauçuk, muz, şeker) için kurmuş oldukları plantasyonlarda yüzyıllar içerisinde on milyonlarca insan hayatını kaybetmiş, işkence görmüş, sakat bırakılmıştır. Daha fazla bilgi için bkz.: (Daniels, 1990; Grandin, 2014).

kazanacaklardı. Güneydeki toprak ağaları sabit fikirli oldukları yahut sanayi devrimine karşı oldukları için değil aksine gayet rasyonel insanlar oldukları için kölelikte diretiyorlardı.⁵

1861 yılına gelindiğinde kölelik karşıtı Abraham Lincoln başkan seçilince kuzey ile güney arasındaki gerilim iyice arttı ve aynı yıl iç savaş (Amerikan İç Savaşı – 1861-1865) patlak verdi.⁶ Güneyli Konfederasyon (*Confederation*) ordularına karşı Kuzeyli Birlik orduları uzun ve kanlı çatışmalar sonucunda mutlak bir üstünlük kurdular ve ABD daha kuruluşunun üzerinden bir asır geçmeden dağılmaktan kurtuldu. Amerikan İç Savaşı süresince Abraham Lincoln ve Kuzey Orduları siyahi kölelere özgürlük vadetmiş, bu sebeple Kuzeyli Birlik (*Union*) ordusuna siyahi köleler büyük bir teveccüh göstermişlerdi. Kuzey ordusuna katılan siyahiler, Güneyde büyük bir öfkeyle karşılanmış, Güneyli kurmaylar savaş sırasında yakalanan siyahi askerlere savaş esiri muamelesi yapmayı reddetmişlerdi. Bu tavrın çok trajik sonuçları da oldu. 1864 yılında, Tennessee eyaleti sınırları içerisindeki bir çarpışma sırasında teslim olan çoğu siyahi yüzlerce Kuzeyli asker katledilmişti (Fuchs, 2002).

Mayıs 1865'te son bulan Amerikan İç Savaşı'nın ardından, aynı yılın sonlarına doğru köleliği kaldıran başkanlık emri (*executive order*) yürürlüğe girdi. Ancak Güneyli eyaletlerin bu emre itaat etmesi iki yılı buldu ve uzun tartışmaların ardından 1867 yılında tüm ülkede yürürlüğe girdi. Esasında köleliğin kaldırılması (*emancipation proclamation*) emri Abraham Lincoln tarafından ilk olarak iç savaş sırasında yürürlüğe sokulmak istenmiş ama savaş koşullarında gerek Güneyli eyaletler ve gerekse de tarafsız kalmaya çalışan bazı eyaletler uygulamayı ya doğrudan reddettiler ya da tereddüt ederek yürürlüğe sokamamışlardı. Lincoln'un bu politikası bir iç savaşın patlak vermesine yol açtığı kadar kendi hayatına da mal olacaktı. İç savaşın sonlarına doğru, artık Kuzeyin üstünlüğü hemen hemen kesinleşmiş ve barış görüşmeleri başlamışken Abraham Lincoln 15 Nisan 1865 tarihinde gittiği bir tiyatrodan locasında oyunu takip ederken başının arkasından vurularak öldürüldü.

Jim Crow Dönemi

Amerika Birleşik Devletlerinde kölelik 1867 yılında resmen kaldırılmış olsa da siyahi nüfusu kontrol altında tutmak ve siyasi haklarını kullandırtmamak için Jim Crow Yasaları adı altında bir apartheid rejimi uygulanmıştır. Jim Crow dönemini belirleyen temel unsur 'ayrı ama eşit' (*separate but equal*) anlayışıdır. Buna göre anayasanın 14. Tadilini (*14th Amendment*) çiğnemenin 'herkese eşit koruma' hükmü sağlanmış ama aynı zamanda ırk ayrımı da sağlanmış oluyordu (Alexander, 2012: 109).

Neredeyse bir asır süren⁷ Jim Crow Yasaları döneminde ayırım her yerdeydi. Mesele sadece otobüsün arkasına oturmak yahut ayrı musluklardan su içmenin çok daha ötesindeydi. Mahalleler, işler, eğitim gibi hayatın neredeyse tamamını etkileyen bir ayırım söz konusu idi. Ancak en önemli yansıması siyasette oluyordu zira siyaseten etkisiz kılınan siyahi azınlık bir kısır döngüye hapsedilmişti. Kanunen oy kullanma hakkı olan siyahilere çeşitli baskılar ile oy kullandırılmıyor, bu da temsil adaletsizliğine neden oluyordu. Siyahi vatandaşların oy ile güdüleyemediği siyasetçiler, siyahlar için vakit ayırmıyor, onları görmezden geliyor ve onlar için politika üretmiyordu. Durum böyle olunca da siyahlar bu ayrımcı girdaptan kurtulamıyor, zaten sınırlı olan sosyal hareketlilikleri daha da kısıtlanıyordu (Alexander, 2012; Wilson, 2012; Bonilla-Silva, 2013).

⁵ Burada amaç köleciliği meşrulaştırmak değil, bilakis kölecilikte ısrarcı bu tavrın kök nedenlerine dikkat çekmektir.

⁶ ABD kurulduğunda sadece 13 eyalet vardı. 1803 yılında Fransa'dan Louisiana Alımı (*Louisiana Purchase*) ile Mississippi Havzasındaki toprakları (bugünkü Arkansas, Colorado, Iowa, Missouri, Kansas, Oklahoma, Nebraska, Minnesota, Louisiana, Montana, New Mexico, Teksas, Kuzey Dakota, Güney Dakota ve Wyoming'in bazı kısımları) satın alarak genişledi. 1848'de ise Meksika ile yapılan savaş ile birlikte ABD Meksika'nın topraklarının neredeyse yarısını işgal etti (bugünkü Arizona, Kaliforniya, Nevada, New Mexico, Utah ve Teksas'ın bazı kısımları) ve Colorado'nun batısını satın aldı. Amerikan İç Savaşına gelindiğinde Kuzey Eyaletleri (*Union States*: Maine, New York, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Pennsylvania, New Jersey, Ohio, Indiana, Illinois, Michigan ve Wisconsin) ve Güney Eyaletleri (*Confederate States*: Alabama, Florida, Georgia, Güney Carolina, Louisiana, Mississippi ve Teksas). İç savaştan hemen sonra 1867 yılında Alaska Rusya'dan satın alınmış ve Idaho ve Washington gibi eyaletler iç savaştan epey sonra bir keşif birliği gönderilerek önce yerleşime açılmış, daha sonra yüzyılın sonlarına doğru ülkenin bir parçası olmuşlardır.

⁷ Jim Crow Yasaları olarak adlandırılan apartheid rejimi döneminin başlangıcı hususunda kesin bir tarih verilememekle birlikte genel kanı 1896 yılında görülen bir davada yüksek mahkemenin verdiği karara dayandığı yönündedir. İlgili dava için bkz: Plessy v Ferguson.

Oy vermenin önüne geçmek için kullanılan yöntemler de çeşit çeşitti. Seçmen kütüğüne kayıt olmaya çalışan siyahlara çeşitli engeller çıkarılıyor, seçmen büroları beyazlardan istenmeyen olmayacak taleplerde bulunarak siyahların seçmen kütüğüne kayıt olmalarına engel oluyordu. Bir şekilde seçmen kaydı yaptırabilenler de uzakta oy kullanmaya zorlanıyor, yetersiz bir altyapı ile karşılaşılıyordu. İnatla oy kullanmaya çalışan olursa bu sefer baskı ve yıldırma yöntemleri ile siyahlar sandıktan uzak tutuluyordu. Öyle ki iş dayak atmaya ve hatta öldürmeye kadar varabiliyordu. Zira siyahların oy kullanması demek, siyaseti az da olsa etkileyebilmeleri demekti. Politikacıların siyahlardan da oy alabilmek için (özellikle de yarışın çetin geçtiği bölge yahut eyaletlerde) siyahların taleplerine kulak kabartması gerekecekti ama beyazların bu kadarına dahi tahammülü yoktu (Bonilla-Silva, 2013: 20-22).

Renk-körü Dönemde Irkçısız Irkçılık

1964 yılında Kongreden geçen Medeni Haklar Kanunu (*Civil Rights Act*) ile birlikte başta siyahiler olmak üzere irkî azınlık gruplarının uzun süredir çiğnenen hakları teslim edilmişti. Bu yasa ile birlikte ABD’de apartheid rejimi resmen son bulmuştu ama ırkçılığın toplumun temel belirleyeni olmaktan çıktığı sonucu fazlaca iyimser olacaktır. Nitekim bu yönde fikir beyan edenler olsa da (Wilson, 2012), aksi yönde deliller daha kuvvetlidir. Porto Riko kökenli Amerikalı sosyolog Eduardo Bonilla-Silva (2013) bu dönemi ‘ırkçısız ırkçılık’ (*racism without racists*) olarak adlandırmaktadır. Zira beyaz çoğunluğun söylemi artık ırkçılığın geride kaldığı yönündedir. Herkes siyahi dostlarından dem vurmakta, ırkçı olmadığını öne sürmekte, ayrımcılığın ne kötü bir tavır olduğunu ifade etmektedir ama tüm bunlara rağmen başta siyahlar olmak üzere diğer ötelenmiş azınlık gruplarının (Hispanikler, Asyalılar gibi) toplum içerisindeki konumu değişmemekte, bu gruplar bir kez girmiş oldukları (ya da zorla sokuldukları) kısır döngüyü kıramamaktadırlar (Bonilla-Silva, 2006: 934). Renk-körü (*colorblind*) ırkçılık olarak da adlandırılan bu yeni tür ırkçı ilişkilerde, toplum içerisinde bireyler adını anmadan, dolaylı olarak ırka (ve hatta ırkçılığa) dayalı ilişkilerini sürdürmekte ancak adını koyan olacak olursa ayıplamakta, yok saymakta yahut inkâr etmektedirler (Bonilla-Silva, 2013; Omi and Winant, 2014).

Jim Crow kanunları döneminden sonra oy kullanmaya, eğitim almaya ve sermaye biriktirmeye başlayan siyahiler zahiren beyazların sistemi tarafından kabul edilmiş görünüyor. Fakat biraz daha dikkatli bakan gözler bunun bir yanılsama olduğunu fark edeceklerdir. Nitekim bugün Amerikan hapishanelerinde siyahlar, toplam nüfus içerisindeki oranlarına kıyas kabul etmeyecek şekilde, daha fazladır. ABD’deki toplam siyahi nüfus yüzde 13-15 arasında iken, hapishanelerdeki siyahi nüfus yüzde 48’i bulmaktadır. Bu durum siyahlar suça daha meyilli oldukları için değil, sistem tarafından suça itilerek yahut suç ile ilintilendirilerek siyahi nüfusun kontrol altında tutulmak istenmesinden kaynaklanmaktadır (Russell, 1998; Alexander, 2012). Bu duruma en çarpıcı örneklerden biri hukuk sisteminin tutumudur. Hukuk sistemi, uyuşturucu ile mücadele adı altında kokaini en çok kullanan grup olan beyazların değil fakir oldukları için kokain dahi içemeyen ya da ‘crack’ denilen daha falsolu/defolu, adi bir tür kokain çekebilen siyahların peşinden daha çok koşmaktadır (Alexander, 2012:5).

Ronald Reagan’ın 1981’de göreve başlamasıyla beraber büyük bir uyuşturucu ile mücadele furyası başladı. Kolombiya ve daha sonra Meksika başta olmak üzere Latin Amerika üzerinden ABD pazarına akan başta kokain olmak üzere bilimum uyuşturucunun Amerikan gençliği üzerinde olumsuz sonuçları olduğuna hükmeden muhafazakâr Reagan hükümeti, önce ülke içinde uyuşturucu karşıtı kampanya başlattı ve daha sonra bunu bahane ederek birçok bölge ülkesinde narkotik (gerekirse istihbari) ajanlar buldurmaya başladı. Uyuşturucu ile mücadele maskesi altındaki bu girişim oldukça münbit bir alandı. Aynı zamanda içeride de siyahlar uyuşturucu ile ilişkilendiriliyor ve üzerlerinde baskı kuruluyordu. Öyle ki oransal olarak beyazlar hem daha çok uyuşturucu tüketmesine hem de beyaz nüfus arasında uyuşturucu kullanımı daha yaygın olmasına rağmen, hapse daha çok siyahlar giriyordu (Alexander, 2012; Bonilla-Silva, 2013:30). Bu durum beyazlar arasında siyahların suça daha yatkın olduğu algısını yaratıyordu. Kaldı ki resmi olarak bu söylem tutturulmasa da sistem bu algıyı yerleştirmek için çalışıyordu. Trajik olan, toplumun daha fakir kısmını temsil eden siyahi azınlığın pahalı olan birinci sınıf, saf Kolombiya mahsulüne para yetiremediği için ‘crack’ denilen daha kalitesiz, saflığı bozulmuş bir çeşit kokain kullanırken hapse girmeleridir. Reagan yönetiminin

uyuşturucu ile mücadelesinin içinin ne derece boş olduğu 1986 yılında patlak veren İran-Kontra Skandalı ile ayyuka çıkmıştı.⁸ Fakat yine de sistem bu kullanışlı söylemi devam ettirmeyi uygun buldu.

Tabii ki Medeni Haklar Dönemindeki ırkçı ve ayrımcı tutumlar bu uç örnekle sınırlı değildir. Çok daha yaygın, toplumun kılcal damarlarına kadar işlemiş ama aynı zamanda çok daha örtük uygulamalar ülkedeki ırkî ayrımcılığı devam ettirmektedir. Jim Crow dönemindeki kadar doğrudan olmayan ama aynı neticeyi veren bu uygulamalardan en bilineni konut ayrımcılığıdır (*residential segregation*). Konut ayrımcılığı en temelde ırkî ayırımın (*segregation*) devamını sağlayan uygulamaların toplamıdır. Jim Crow döneminde olduğu gibi dolaysız ve açıktan değil, daha ince ve rafine uygulamalarla örtük olarak yapılmaktadır ve sistemik bir arazdır. Medeni Haklar Dönemi ile birlikte gelişen siyah orta sınıf kendisine şehirlerin daha cazip köşelerinde yer bulmaya çalışmaktadırlar ancak sistem çeşitli uygulamalarla başta siyahlar olmak üzere diğer ırkî azınlıkların beyazların arasına karışmalarına müsaade etmemektedir. Bu uygulamaların başlıcaları bankaların kredi vermemesi yahut azınlıklara yüksek faizle kredi sağlaması, emlakçıların siyah müşterilerini beyazların talep göstermediği bölgelere yönlendirmeleri veya inatçı siyahlardan daha fazla belge yahut fiyat talep etmeleridir (Ellen, 1998; Hartman and Squires, 2010; Maly, 2005).

Bu noktada kapitalist ilişkilerin merkezi konumunda olan ABD’de banka ve özellikle emlakçıların bu tip uygulamalarının kapitalist akılcılığa uymadığı, dolayısıyla bu tip uygulamaların emlakçıların kişisel işgüzarlığına yorulabileceği ama sistemik bir araz olarak tanımlanamayacağı gelebilir. Ancak daha dikkatli bir okuma ile emlakçıların bu tavrının esasında gayet rasyonel olduğu anlaşılacaktır (Bonilla-Silva, 1997:476). Zira ABD toplumunda çoğunluk beyazdır ve bunun da ötesinde konut talebini besleyen asıl grup olan orta sınıfta çoğunluğu teşkil etmektedirler. Azınlık grupları daha yeni yeni orta sınıfa dâhil olmaktadır ve bu sınıfın küçük bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla, bankalar ve emlakçılar arasında beyazların teveccüh gösterdikleri bölgelere azınlıkların yerleşmesinin beyaz müşterileri ürkütüp bölgeden uzaklaştıracağını bildikleri için azınlık gruplarından bu mahallelere gelen talepleri ustaca savuşturmaktadırlar. Bir başka deyişle, tam da bir kapitalist gibi düşünüp, daha çok kar elde etmeyi amaçladıkları için bu davranışları rasyoneldir. Bunun da ötesinde, bu tavır alma emlakçıların kendi inisiyatifleri değil, piyasanın kendi oluşturduğu bir durumdur. Yani sistemik/yapısal bir arazdır (Bonilla-Silva, 2013: 24) ancak kimse bu konuda konuşmamakta, sistematik bir şekilde sürdürülen ırkçı uygulamalar inkâr edilmektedir. Toplumsal hayatta herkes ‘renk-körü’ olduğunu gururla söyleyip, herhangi biriyle karşılaştıklarında sadece bir insan gördüklerini belirtirken başta siyahlar olmak üzere beyaz olamayan ırkî gruplar sistemli bir şekilde itina ile dışlanmaktadır.

Tabii konut ayrımcılığının birçok alanda yansıması olmaktadır. Devlet okulları mahalle temelli kayıt yaptıkları için azınlık gruplarından gelen çocuklar ile beyaz çocuklar yeterince kaynaşamamakta, çok erken yaşlarda bu tip bir ayrımla karşılaşan bireyler sistemi içselleştirmekte ve sistemin devamını, belki çok da farkında olmadan, devam ettirmektedirler. Azınlıkların mahalleleri daha az teveccüh gösterilen, uzak yerlerde olduğu için işe gidip gelmek azınlık grupları için daha büyük bir sorun teşkil eder. Aynı durum aileleri devlet okulu yerine daha çok-kültürlü özel okulları tercih eden okul çağındaki çocuklar için de geçerlidir (Maly, 2005; Hartman and Squire, 2010; Omi and Winant, 2014).

ABD’deki ayrımcı uygulamalardan başta siyahlar olmak üzere azınlık gruplarının karşı karşıya kaldıkları bütün sorunları ele almak bu yazıyı aşacak boyutlardadır. Ancak son olarak mahallelerin ayrılması ile politik sistemin dizaynı arasındaki ilişkiyi de irdelemenin elzem olduğu açıktır. Zira 2008’de Barack Husein Obama’nın başkan (ve 2020 yılında Kamala Harris’in başkan yardımcısı) seçilmesi ile birlikte, bu seçim sonuçlarının ırkçılığın artık toplumsal bir sorun olmaktan çıktığını apaçık bir şekilde ortaya koyduğu ve devletin en tepe düzeyinde ayrımcı politikaların bittiği yönünde gittikçe yayılan bir görüş vardır (Wilson, 2012; Bonilla-Silva, 2013). Ancak bu sadece görüntüyü kurtaran bir makyajlamadan öte bir durum değildir.

Öncelikle Barack Obama’nın başkan olarak seçilmesi aynı zamanda ‘beyaz suçluluğu’ (*white guilt*) duygusunun da bitmesini doğurmuştur. 1965 sonrası dönemde beyazlar arasında (özellikle de Martin Luther King, Jr. ve Malcolm X gibi siyah hareketinin önderlerinin ve hatta ilk Protestan

⁸ 1986 yılında patlak veren İran-Kontra skandalı (ya da *Irangate*), CIA’in hükümetin de haberdar olduğu bir plan dahilinde uyuşturucu ticaretine bulaştığı ve elde edilen gelirle Nikaragua’da sol tandanslı Sandinista hareketine karşı CIA destekli Kontra gruplarına ve 1981-1988 yılları arasında süren ve milyonlarca insanın hayatını kaybettiği İran-Irak savaşında ABD’nin bizzat ambargo koyduğu İran’a silah sattığı ortaya dökülmüştü.

olmayan [Katolik] Başkan John F. Kennedy'nin suikastlerle peş peşe öldürülmeleriyle) bir çeşit geçmişle yüzleşme dalgası başlamıştı. Her ne kadar KKK (*Ku Klux Klan*)⁹ gibi meşum örgütler yapılanmalarına devam etseler de sesleri eskisi kadar gür çıkmıyordu. Kozmopolitan, ilerici (progressive) ve çok-kültürcü beyazlar ile açıkça ırkçı gruplar arasında kalan önemli kesim de (özellikle İncil Kuşağı [Bible Belt] denilen Güney Eyaletlerindeki muhafazakâr kesimler) daha mahcup bir pozisyon alıyorlardı. Obama'nın seçilmesi bu muhafazakâr ve ırkçı beyazlar arasında da bir kırılmaya yol açtı. Her ne kadar henüz teorik çerçevesi çizilmemiş olsa bile 2016 yılında Donald Trump'ın seçilmesinin arkasında biraz da Obama'nın başkanlığının sembolik anlamı yatmaktadır. Esasında Trump'ın bu boşluğu iyi gördüğü ve muhafazakar Cumhuriyetçi Partiyi (Republican Party veya Grand Old Party - GOP) paralyze edip öne çıkararak aday olduğu ve muhafazakar beyazların Obama döneminde çoktandır üstesinden geldikleri 'beyaz suçluluğu' duygusunun yerini alan öfkeyi iyi yönlendirerek seçilmeyi başardığını söyleyen araştırmacılar vardır (Castrellon, Rivarola, and Lopez, 2017: 938).¹⁰

Tabii burada seçim sisteminin de başta siyahlar olmak üzere azınlık gruplarını baskılayacak şekilde dizayn edildiğini de vurgulamak gerekmektedir. Bunun en bilindik örneği, Türkçede tam bir karşılığı bulunmayan *gerrymandering*¹¹ uygulamasıdır. Bu uygulamaya göre seçim bölgeleri beyazları gözetecek şekilde biçimleniyor ve nihayetinde belediye meclisi, senato gibi hem yerel hem de ulusal düzeyde beyaz siyasetçiler daha fazla şans bulabiliyorlar. Ayrıca beyazlar hala beyaz siyasetçi görmek istiyorlar ve tercihlerini buna göre şekillendiriyorlar (Bonilla-Silva, 2013: 25-27). Dahası seçim dönemlerinde yapılan pek çok uygulama (ön seçimler bile) zaman zaman beyaz olmayan adayların aleyhine işlemektedir. İrkî azınlık gruplarının önündeki seçenekler esasında oldukça sınırlıdır zira Cumhuriyetçi Parti 1965'ten bu yana gittikçe artan bir oranda bir beyaz partisi haline gelmiş, Demokrat Parti de hala kendi içerisinde tutarlı politikalar üretememektedir (Bonilla-Silva, 2013: 27-28). Elbette 1964'te yürürlüğe giren Medeni Haklar Kanunu ile birlikte siyahların yaşadığı birçok sorun hafiflemiştir ancak hala bazı bölgelerde (özellikle Güneydeki eyaletlerde) Jim Crow dönemini andıran uygulama ve stratejiler (poll tax - kelle vergisi, seçmen baskılama, okur-yazarlık şartı gibi) hala görülmektedir.

İrk: Biyolojik mi, Toplumsal mı?

Tam da burada, günümüz Amerikan toplumunda ırkın önemini ve konumunu anlamak için yapılan tartışmalara bakılabilir. Pek çok kişi zahirdeki ten rengine bakarak, ırkın biyolojik bir temeli olduğunu varsayabilir. Bu apriori yaklaşım ırkı ve ırkî ilişkileri determinist bir anlayışın içerisine sıkıştırılmaktadır. Bu yaklaşımın politik sonuçları da vardır. Eğer ırk tamamen biyolojik bir oluşumsa, bunun sonuçları ile ilgili yapılacak bir şey yoktur. Siyasetçi de toplumdaki ırkçı yaklaşımları, yapısal sorunları görmezden gelebilir ve rahatça başka yöne bakabilir. Nitekim Jordan Paterson'un başını çektiği içinde Charles Murray ve Sam Harris gibi (çoğu muhafazakâr) önemli hatip ve münazaracılar artık ırkın biyolojik bir temeli olduğunu ve her ne kadar insanlık Afrika'da neşet etmiş olsa da

⁹ Beyaz üstünlükçülüğü ideolojine sahip, geçmişinde özellikle siyahiler üzerinde şiddet eylemleri düzenleyen, pek çok vakada onları kendi kurdukları geceyarısı mahkemelerinde yargılayıp asan yahut yakan örgüt. İfade özgürlüğü kapsamında özellikle güney eyaletlerinde hala faaliyet göstermektedirler. Her ne kadar eskisi kadar şiddet eylemleri düzenlemeseler de taraftarlarınca şiddet yanlısı çıkışlar yapılmakta, özellikle beyaz harici grupların devleti ve ülkeyi ele geçirmesine karşı bireysel silahlanmaya önem atfetmektedirler.

¹⁰ Burada bütün beyazların ırkçı olmadıklarını belirtmekte fayda var. Her ne kadar hemen hemen bütün beyazlar ayrıcalıklı konumlarının imtiyazını deneyimliyor olsalar da birçoğunun bu ırk ayrımı içerisinde bir taraf tutma konumunda dahi olmadıklarını da teslim etmek gerekiyor. Yani bir başka deyişle, işçi sınıfından gelen yoksul beyazlar kendi dertleriyle boğuşurken, çetin geçen hayat mücadelesi içerisinde ırk ayrımı sorunu ile ilgilenemiyor olabilirler. Orta ve üst sınıf beyazlar içerisinde de durumun gayet farkında olan ve azınlık gruplarının sorunları ile ilgilenen ve sistemi dönüştürmeye çalışan birçok beyaz vardır. Yine de beyaz çoğunluğun kahir ekseriyetinin sistemin bu halinden faydalandıkları ve değişmesi için pek de gayret sarfetmedikleri de su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkıyor. Hatta beyazlar içerisinde sistemin devamlılığı taraftarı olanların, sistemi değiştirmek için uğraşanlardan daha fazla olabileceği hiç de yabana atılamayacak bir fikirdir.

¹¹ Bir seçim bölgesinde sınırları bir partinin, grubun, kişinin lehine (ve dolayısıyla rakiplerinin aleyhine) olacak şekilde belirleme. Özellikle Cumhuriyetçi Partinin uyguladığı, adını 1812 yılında Massachusetts eyaleti senatörü olan Elbridge Gerry'den almaktadır. Senatörün soyadı ile İngilizce 'semender' anlamına gelen 'salamander' ile birleştirilmesinden ortaya çıkan uydurma ve kinayeli bir adlandırma daha sonra adını aldığı kişiden bağımsız olarak başlı başına siyasi bir anlama bürünmüştür.

Afrika'da kalan siyahların diğer insansı (sapiens) türlerle (Denisovalılar, Neandertaller gibi) hiç karşılaşmadıkları için belli bazı genleri taşımadıklarını, bu durumun da ırkî düzlemde belli sonuçları olduğunu iddia etmektedirler (Herrnstein and Murray, 1996; Klein, 2018). Burada tüm detayları verilemeyecek bu yaklaşım oldukça ince bir çizgide yol almaktadır. Bu düşünür ve aktivistler ırkçı olmasalar bile ırkçılığa kapı aralayabilecek, ırkçı ideolojilere cephaneye sağlayabilecek bir yaklaşımı savunmaktadırlar.

Öte yandan Amerikan sosyolojisinde ırk çalışmalarına hakim olan çağdaş yaklaşım toplumsal inşa (*social construction*) kuramıdır (Bonilla-Silva, 2013; Burton et. al. 2010; Hordge-Freeman, 2015).¹² Buna göre ırk yalnızca biyolojik temelli olarak ele alınamaz. Diğer her şey gibi ırk ve ırkî ilişkileri inşa eden yine toplumun bizatihi kendisidir. Bu görüşe göre, yüzyıllar boyunca köleleştirilerek, ötekileştirilerek, ayrımcı politikalarla dışlanarak Bourdieucu anlamda kültürel (*cultural capital*) ve sosyal sermaye (*social capital*) biriktirmesine izin verilmeyen siyahları biyolojik olarak eksik görmek ırkçılığın bizatihi kendisi olmaktadır. Yine Amerikan toplumu içerisinde, örneğin sporda, Medeni Haklar Dönemi sonrasında kendini göstermesine izin verilen onlarca siyahi sporcu, bugün kendi dallarında ilk akla gelen isimlerdendir. Boksta Muhammed Ali, basketbolda Michael Jordan, Kobe Bryant ve LeBron James ilk akla gelen isimlerdir. Ancak bu dönem öncesinde, yani kölelik ve hatta Jim Crow döneminde tarihe geçmiş siyahi sporcu neredeyse hiç yoktur. Olanlar da yine toplumun izin verdiği, siyahları 'hoş gördüğü' alanlardadır.

Biyolojik temelli yaklaşımın bir başka eksikliği ise toplumlar ve ırklar arası melezleşmeyi görmezden gelmesi ya da bunu tek taraflı ele almasıdır. Bugünün küresel dünyasında ırklar arası etkileşim, özellikle de evlilikler vasıtasıyla, en yüksek seviyesine çıkmıştır ama binyılların getirdiği etkileşim ve karışım gözardı edilemez. Bugün insanlığın temelini Afrika'da atıldığını ve dünyaya Afrika'dan yayıldığını (büyük bir olasılıkla) biliyoruz (Harari, 2015). Ancak Neandertaller yahut Denisovalılar gibi zekâca daha geri olduğu varsayılan insansı türler ile çiftleşen ırkların daha zeki yahut yetenekli olduğunu varsaymak oldukça aceleci bir yaklaşım olacaktır.

İrkin toplumsal bir inşa olduğuna bir başka kanıt da Amerikalı birçok sosyologca dile getirilen İtalyan ve İrlandalı göçmenlerin sosyal statülerinin zaman içerisinde değişmesidir (Wallerstein and Balibar, 1991; Bonilla-Silva, 2013:64; Zuberi, 2001:115). Avrupa'dan gelen herkes, bilhassa da İtalyanlar ve İrlandalılar kıtaya ilk vardıklarında beyaz olarak tanımlanmıyorlardı. Sosyal statüleri köleden halliceydi ve adi işlerde çalıştırılıyor, eğitim almalarına engeller çıkarılıyor ve ayrımcılığa maruz kalıyorlardı. Bu yüzden bu etnik gruplar arasında çeteleşme, mafyatik ilişkiler siyahlarda olduğu kadar yaygındı. Dışlanan gruplar çareyi çeteleşerek direnmekte bulmuşlardı. Ancak 1964 yılında Medeni Haklar Kanununun imzalanması ile birlikte beyaz nüfus bir ikileme düşmüştü. Siyahların da oy kullanmaya başlayacak olması ile beraber beyaz olmayan nüfusun (yerliler, siyahlar, İrlandalılar, İtalyanlar, Hispanikler, Hintliler, Asyalılar ve hatta Müslümanlar) oranı ve siyasi organlar (kongre, belediye, hatta bürokrasi gibi) içerisinde temsil yüzdeleri dramatik bir biçimde düşüyordu. Bu sebeple beyaz nüfus çareyi İtalyanlar ve İrlandalılar (hatta Ruslar, Yugoslavlar gibi Slavik gruplar da devşirilen gruplar arasında sayılabilir) gibi beyaz sayılmayan ama beyaza yakın ve beyaz olmaya da gönüllü olabilecek grupları devşirmekte buldular.

Bir göç ülkesi olan ve göçmenlerce kurulması ile övünen (erime potası ideolojisi - *melting pot ideology*) ülkede süregiden göçler ve azınlık gruplarının daha yüksek doğurganlık oranları nedeniyle beyazların nüfus içerisindeki ağırlığı düzenli olarak azalmaktadır. Şimdilik beyaz Hispaniklerle beraber yüzde 58 olan beyaz nüfusun 2050'ye gelmeden yüzde 50'nin altına düşeceği hesaplanıyor (Omi and Winant, 2014:237). Bahsi geçen beyaz Hispanikler de yine aynı mantıkla, Latin Amerika'dan ABD'ye göçen kreol (Avrupa kökenli) Hispaniklerin ayıklanarak beyaz nüfusa dahil edilip, devşirilmesi ile ortaya çıkmış bir terimdir (Vasquez, 2014). Tüm bunlar bize ırk kavramının statik değil tam tersine dinamik bir yapıda olduğunu göstermektedir. İrkin biyolojik yapısının yanında toplumsal algılanışı, tanımlanması da değişmektedir. Başka bir şekilde ifade edilecek olursa; ırkın tanımı sürekli yeniden yapılmakta, ırkların kapsamı sürekli yeniden üretilmektedir.

¹² ABD'deki ırk üzerine yapılan teorik tartışmalar bu yazının kapsamı dışındadır. Ancak bu sahanın oldukça verimli bir teorik arkaplana sahip olduğunu belirtmeden geçilemez. Birbiri ile çatışan pek çok teori vardır ancak buradaki tartışma güncel Amerikan toplumunu ilgilendirdiği için kapsam dar tutulmuştur. İrk tartışmaları ile ilgili çeşitli geleneklerden gelen önemli yapıtlar için, bkz: (W.E.B DuBois, 1903; Massey and Denton, 2001;; Alba and Nee, 2003; Wilson, 2012; Young, 2016).

SONUÇ YERİNE

Kölecilik üzerine kurulan ve 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar süren üç yüzyıllık Atlantik Köle Ticareti ile oldukça büyük bir siyahi nüfus biriktiren Amerika Birleşik Devletlerinde, ırk ayrımının toplumun temel belirleyeni olduğu zaten DuBois'den (1903) beri araştırmacıların üzerinde durduğu bilinen bir gerçektir. Ancak uzaktan bakanlar köleliğin kaldırıldığı 1867'den sonra ırklar-arası ilişkilerin zamanla düzeldiği zehabına kapılabilir. Konuya biraz daha hâkim olanlarda ise, Amerika Birleşik Devletlerinde öteden beri süregelen apartheid rejiminin (Jim Crow kanunları) siyahların 1960'lı yıllarda yürüttüğü Medeni Haklar Hareketi (*Civil Rights Movements*) ile son bulduğu ve ırkın ve dolayısıyla ırkçılığın toplumsal yapıdaki belirleyici özelliğinin azaldığı kanısı hâkimdir (Wilson, 2012). Özellikle Barack Obama'nın 2008'de ilk siyahi başkan olarak seçilmesiyle birlikte 'beyazlardaki suçluluk duygusunun' (*White guilt*) bittiği ve ırkçılığın artık sistematik değil, kişisel bir nitelik olduğu yönündeki analizler yaygınlaşmıştır. Ancak 1964 sonrası olaylar takip edildiğinde ırk temelli sistematik ayrımcılığın sadece form değiştirdiği, toplumsal, iktisadi ve siyasi ilişkilerde hala belirleyici bir özelliği haiz olduğu birçok araştırmacı tarafından dillendirilmektedir (Alexander, 2012; Bonilla-Silva, 2013; Omi and Winant, 2014). Barack Obama'nın ardından 2016 yılında başkan seçilen Donald Trump da öteden beri baskı yapan grup olan 'beyazların suçluluk duygusunun' bitmesi ile daha yüksek sesle kendilerine yöneltilen suçlamalara cevap veren, özgüveni geri gelmiş beyaz gruplara yaslanarak seçilmişti. Burada Trump'ın başkanlığı süresince yaptığı konuşmaların dökümünü paylaşmayacağım ancak söylem analizi yapan çalışmalar Trump'ın ırkî yarıklardan yararlanan siyasi dilini açıkça ortaya koymaktadır (Graham, Green, Murphy, and Richards, 2019; Sclafani, 2017).

Trump'ın başkanlığının son yılında özellikle seçim atmosferinin iyice şekillendiği aylarda siyahi Eric Garner'in polis şiddetine maruz kaldığı ve hayatını kaybettiği olay sırasında son anlarında söylediği ve videoya çekilen 'Nefes alamıyorum' (*I can't breathe*) sözüyle patlak veren ve aynı sözlerin sloganlaşmasıyla tüm ülke çapına yayılan olaylar bize aslında ırkî ilişkilerin ülkede hala ne kadar sıcak ve el yakan bir unsur olduğunu tüm çıplaklığıyla gösteriyor. 1964 yılında yasalaşan Medeni Haklar Kanunundan (*Civil Rights Act*) sonra pek çok ırk temelli isyan çıktı. 1993 Kaliforniya isyanı, 2001 Cincinnati (Ohio) olayları, 2014 Ferguson (Missouri) ayaklanması yakın tarihte ilk akla gelenler olacaktır. Ancak Trump'ın iktidara gelmesi ile birlikte patlak veren, polisin siyahlara karşı sistematik ve pek çok vakada ölümle sonuçlanan şiddet uygulamalarına karşı 'Siyah Canlar Önemlidir' (*Black Lives Matter*) hareketi¹³ olayları ülke çapına yaymayı başardı. Burada dikkat çeken husus, önceki olaylarda muhafazakâr beyazlar çekingen bir suskunluğa sahipken, artık karşı gösteriler düzenleyerek seslerini yükseltip, sorumluluğu reddederken siyahların durumu abarttıklarını söylemeleridir. Çünkü devletin tepesinde de en azından göz yuman bir tavırla karşılaşmaları muhafazakâr beyazları daha da cesaretlendirmektedir.

Donald Trump'ın 2020 Genel Seçimleri sonrasında yenilgiyi kabul etmeyerek muhafazakâr beyazların hassasiyetlerini kaşıyarak bir senato darbesine kalkışması ve epey bir beyazın da kongreyi basarak Amerikan hükümet sistemini kısa bir süreliğine de olsa meflûç olması ile buna zaten teşne olduğunun apaçık ortaya çıkması durumun vehametini yeterince ortaya koymaktadır.

¹³ 'Siyah Canlar Önemlidir Hareketi' (*Black Lives Matter Movement* ya da kısaca *BLM*) siyahlara karşı sistematik polis şiddetini protesto eden ve halkın dikkatini ayrımcı hukuk sistemine çekmeye çalışan bir harekettir. Hareketin tarihi 2013 yılına kadar gitmektedir ancak ülke çapında destek gören ve isyana varan gösteriler düzenlenmesi Donald Trump'ın seçilmesi ile başlamıştır. Özellikle Amerikan futbolu oyuncusu Colin Kaepernick'in Trump'ın seçim süreci ve sonrasındaki söylemini protesto etmek için maçlardan önce ulusal marşı söylemeyi reddetmesi ve diz çökerek protesto etmesi ile hareket ülkede popülerlik kazandı. Colin Kaepernick'in ceza alması ile birlikte protestolar diğer spor dallarına da sıçradı.

KAYNAKLAR

- Alba, R. and Nee, V. (2003). *Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration*. Cambridge: Harvard University Press.
- Alexander, M. (2012). *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*. New York: New Press.
- Bonilla-Silva, E. (1997). "Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation." *American Sociological Review* 62:465-480.
- Bonilla-Silva, E. (2006). From bi-racial to tri-racial: Towards a new system of racial stratification in the USA. *Ethnic and Racial Studies*, 27(6), 931-950.
- Bonilla-Silva, E. (2013). *Racism without Racists: Color-Blind Racism and the Persistence of Racial Inequality in the United States*. Lanham: Rowan and Littlefield.
- Burton, L. M., Bonilla-Silva, E., Ray, V., Buckelew, R., and Hordge Freeman, E. (2010). Critical Race Theories, Colorism, and the Decade's Research on Families of Color. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), Pp. 440-459.
- Castrellón, L. E., Reyna Rivarola, A. R., and López, G. R. (2017). 'We are not alternative facts: feeling, existing, and resisting in the era of Trump'. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 30:10, 936-945.
- Daniels, R. (1990). *Coming to America: A History of Immigration and Ethnicity in American Life*. New York: Harper Collins.
- DuBois, W. E. B. (1903). *The Souls of Black Folks*. Chicago: McClurg & Co.
- Ellen, I. G. (1998). Stable Racial Integration in the Contemporary United States: An Empirical Overview. *Journal of Urban Affairs* 20:27-42.
- Fuchs, R. L. (2002). *An Unerring Fire: The Massacre at Fort Pillow*. Stackpole Books.
- Graham, D. A., Green, A., Murphy, C., and Richards, P. (2019). 'An Oral History of Trump's Bigotry'. *The Atlantic*. Retrieved (<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2019/06/trump-racism-comments/588067/>) (Last seen: 02/09/2021).
- Grandin, G. (2014). *The Empire of Necessity: Slavery, Freedom, and Deception in the New World*. New York: Metropolitan Books.
- Harari, Y. N. (2015). *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens: İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi*, Çev. Ertuğrul Genç. İstanbul: Kolektif Kitap.
- Hartman, C. W., and Squires, G. D. (2010). *The Integration Debate: Competing futures for American cities*. New York: Routledge.
- Herrstein, R. J. and Murray, C. (1996). *The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life*. New York: Free Press Paperbacks.
- Hordge-Freeman, E. (2015). *The Color of Love: Racial Socialization, Differential Treatment and Well-Being in Afro-Brazilian Families*. Austin: University of Texas Press.
- Klein, E. (2018). 'Sam Harris, Charles Murray, and the allure of race science'. *Vox*. Retrieved (<https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/3/27/15695060/sam-harris-charles-murray-race-iq-forbidden-knowledge-podcast-bell-curve>) (Last seen: 01/30/2021)
- Maly, M. T. (2005). *Beyond Segregation: Multiracial and Multiethnic Neighborhoods in the United States*. Philadelphia: Temple University Press.
- Massey, D. S. and Denton, N. A. (2001). *American Apartheid: Segregation and the Making of the Underclass*. (9th Printing). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Russell-Brown, K. (1998). *The Color of Crime: Racial Hoaxes, White Crime, Media Messages, Police Violence, and Other Race-Based Harms*. NYU Press.
- Sclafani, J. (2017). *Talking Donald Trump: A sociolinguistic study of style, metadiscourse, and political identity*. New York: Routledge.
- Omi, M., and Winant, H. (2014). *Racial Formation in the United States: From the 1960s to the 1990s*. New York: Routledge.
- Vasquez, J. M. (2014). "The Whitening Hypothesis Challenged: Biculturalism in Latino and Non-Hispanic White Inter-marriage." *Sociological Forum* 29(2): 386-407.
- Wallerstein, I. and Balibar, E. (1991). *Race, Nation, and Class: Ambiguous Identities*. Verso.

- Wilson, W. J. (2012). *The Declining Significance of Race: Blacks and Changing American Institutions*. (3rd edition) Chicago: University of Chicago Press.
- Young, R. J. C. (2016). *Postcolonialism: An Historical Introduction*. West Sussex, UK: Wiley and Sons.
- Zuberi, T. (2001). *Thicker Than Blood: How Racial Statistics Lie*. Minneapolis: University of Minnesota Press.